

เทพปกรณัมกรีก : ตำนานดอกไม้

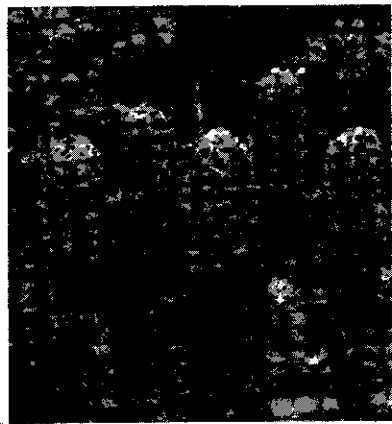
รองศาสตราจารย์ สุวิมล พิณโสภณ*

เทพปกรณัมกรีกเป็นชุดเทพยดแห่งปัญญาและเป็นที่ยอมรับจินตนาการของมนุษย์ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกจะเกี่ยวข้องกับเทพ เทพได้ให้กำเนิดดอกไม้งามจากความตายซึ่งเป็นผลมาจากความผิดหวังในความรัก การพลัดพรากจากสิ่งที่รัก การกระทำความผิดบางประการ นับได้ว่าผู้สร้างสรรค์เทพปกรณัมมีจิตวิทยาที่จะ ช่วยผ่อนคลายความทุกข์และ ความผิดหวังของมนุษย์ กำจัดความชั่วร้าย

ดอกไฮยาซินธ์ (Hyacinth)

สุริยเทพอพอลโลหลงใหลในตัวเด็กหนุ่มนามว่า ไฮยาซินธัส (Hyacinthus) วันหนึ่ง เทพอพอลโลและไฮยาซินธัสเล่นกีฬาขว้างจานด้วยกัน เทพอพอลโลขว้างจานด้วยความชำนาญ จานร่อนไปได้ไกลและสูง ไฮยาซินธัสวิ่งตามไปรับเพื่อจะได้ขว้างต่อ แต่จานกลับร่อนถูกหน้าผากไฮยาซินธัสบาดเจ็บสาหัสจนถึงแก่ชีวิต

อีกตำนานกล่าวว่า ระหว่างที่เทพอพอลโลขว้างจาน เทพซีฟิรัสพระพายตะวันตก (Zephyrus) ซึ่งหลงใหลในตัวไฮยาซินธัสเช่นกัน มีความริษยาที่ไฮยาซินธัสชอบเทพอพอลโลมากกว่า จึงบันดาลให้ลมพัดจานไปถูกหน้าผากของไฮยาซินธัสทำให้บาดเจ็บจนถึงแก่ชีวิต โลหิตของไฮยาซินธัสหลั่งลงพื้นดิน มีดอกไม้เติบโตขึ้นที่พื้นดินที่

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันตก คณะโบราณคดี

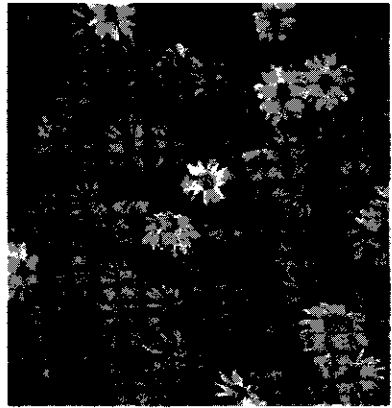
ชุ่มด้วยโลหิต นั่นคือดอกไฮยาซินซึ่งมีสีม่วงจัด มีรูปร่างคล้ายดอกกลีบลี เทพพอลลโลได้จารึกคำว่า "อนิจจา" ที่กลีบดอกไม้เพื่อเป็นการระลึกถึงไฮยาซินธัส

ในยุครอมาเนีย เด็ก ๆ จะสวมมงกุฎดอกไม้ไฮยาซินในงานฉลองเทวีซีเรส (Ceres) เพื่อเป็นการระลึกถึงความทุกข์ที่ต้องพรากจากสิ่งที่รักของเทวีซีเรส

ดอกอนิโมนี (Anemone)

ดอกอนิโมนีหรือดอกไม้แห่งลม เป็นดอกไม้ที่กลีบจะบานและโรยเมื่อมีลมพัด

มีตำนานกล่าวว่าเทพซีฟิรัสพระพายตะวันตกผู้เป็นสามีของเทวีคลอริส (Chloris) เทวีแห่งดอกไม้ หลงใหลนางไม่อนิโมนี เทวีคลอริสจึงปลดนางออกจากตำแหน่งหน้าที่ที่ครองอยู่ พระพายซีฟิรัสจึงขอให้เทวีโฟโรไดติ (Aphrodite) แปลงร่างนางอนิโมนีเป็นดอกไม้และให้เทวีคลอริสเป็นผู้ดูแล

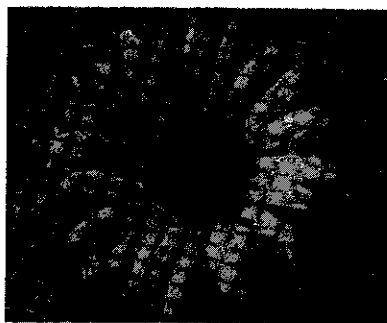

อีกตำนานกล่าวว่าดอกอนิโมนีนี้เกิดจากโลหิตของอดอนิส (Adonis) ผู้เป็นชู้รักของเทวีโฟโรไดติ ขณะมีชีวิตอยู่เทวีโฟโรไดติและอดอนิสมักออกไปล่าสัตว์ด้วยกัน วันหนึ่ง เทพอาเรส (Ares) ซึ่งเป็นชู้รักเก่าของเทวีโฟโรไดติมีความริษยาที่เทวีมีความสัมพันธ์กับมนุษย์ จึงได้แปลงกายเป็นหมาป่าวิ่งเข้าทำร้ายอดอนิสบาดเจ็บสาหัส ระหว่างที่เทวีโฟโรไดตินำร่างอดอนิสออกจากป่า โลหิตจากบาดแผลของอดอนิสหยดลงพื้นดิน มีดอกไม้เกิดขึ้นทุกที่ที่โลหิตหยด อีกตำนานกล่าวว่าดอกอนิโมนีนี้เกิดจากหยาดน้ำตาของเทวีโฟโรไดติที่หยดลงบนพื้นดิน เนื่องจากโศกเศร้าจากการจากไปของผู้เป็นที่รัก

¹ กรีกเรียกเทวีดีมีเทอร์ (Demeter) เป็นเทวีแห่งการเกษตรกรรม พระนางต้องระทมทุกข์ตามหาพระธิดาเพอร์ซิโฟนี (Persephone) ที่ถูกเทพเฮดีส (Hades) ลักพาตัวไป

ดอกทานตะวัน

มีตำนานกล่าวว่า ไคลเทีย (Clytia) หรือไคลที (Clytie) ธิดาของไททันโอเชียนัส (Oceanus) และเททิส (Tethys) เคยมีความสัมพันธ์กับสุริยเทพพอลลอส ต่อมา เทพพอลลอสไปมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่น ไคลเทียยังคงมีความหวังว่าความรักจะหวนกลับมาเป็นดังเดิม จึงนั่งเฝ้ารอเทพพอลลอสเป็น

เวลา 9 วัน ดำรงชีวิตด้วยน้ำตาและน้ำค้าง สายตาของนางไม่มองสิ่งใดอื่นนอกจากทอดจับที่พระอาทิตย์ ตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนตก นางนั่งอยู่บนแขนขาฝังติดอยู่ในพื้นดิน และดวงหน้ากลายเป็นดอกไม้ชื่อว่าดอกทานตะวัน เป็นดอกไม้ที่หันหน้าเข้าหาดวงอาทิตย์ตลอดเวลา

ดอกนาร์ซิสซัส (Narcissus)

นาร์ซิสซัส เป็นบุตรของเทพแห่งแม่น้ำซีฟิซัส (Cepheissus) กับนางไมลิโรพี (Lirpe) นาร์ซิสซัสเป็นหนุ่มรูปงามที่ไม่เคยสนในอิสตรีใด แม้ว่าจะมีสตรีและนางไม้ต่าง ๆ มาหลงรัก ผู้ที่หลงใหลนาร์ซิสซัสมากที่สุดคือนางไม้ เอคโค (Echo) แม้ว่าได้เพียรพยายามต่าง ๆ นานา ความรักของนางก็ยังไม่สมหวัง ด้วยความระทมทุกข์ร้ายของนางรวมเป็นเนื้อเดียวกันกับหิน มีแต่เสียงที่ยังคงอยู่

เทวีนิมิซิส² (Nemesis) ได้ทราบถึงความทุกข์ของผู้ที่ผิดหวังในความรักที่มีต่อนาร์ซิสซัส และต้องการแก้แค้นนาร์ซิสซัส

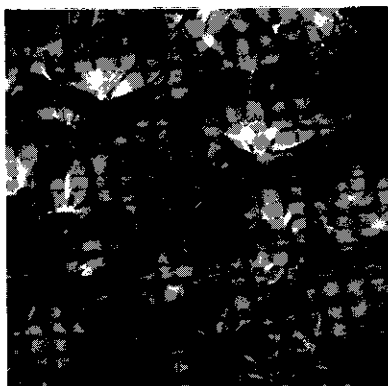
² เทวีแห่งการแก้แค้นจองเวร มีหน้าที่ลงโทษผู้ที่โศกเยือกเย็น

เนื่องจากความรักของพวกนางไม่ได้รับการตอบสนอง เทวีนีมีซิสเห็นใจบรรดานางไม้ นางจึงทำให้นาร์ซิสซัสผิดหวังในความรักโดยสาปให้นาร์ซิสซัสหลงเงาของตัวเอง วันหนึ่งระหว่างที่นาร์ซิสซัสคุกเข่าลงเพื่อดื่มน้ำ เขาเห็นคนรูปร่างงามในน้ำ และหลงใหล คนนั้นอย่างมาก โดยไม่ทราบว่าเป็นเงาของตนเอง นาร์ซิสซัสพยายามไขว่คว้าหาเงาในน้ำ แต่เมื่อก้มลงเพื่อจะสัมผัสคนผู้นั้น คนก็หายไป เขานั่งรอเฝ้าเพื่อพบและสัมผัส ผู้ที่เขาหลงรักวันแล้ววันเล่าแต่ไม่สมประสงค์ จนกระทั่งเจ็บป่วยและถึงแก่ชีวิตด้วยความโศกเศร้า ณ ที่นั้น บรรดานางไม้ที่หลงรักนาร์ซิสซัสต้องการทำพิธีศพให้ แต่หาร่างเขาไม่พบเนื่องจากนาร์ซิสซัสได้กลายเป็นดอกไม้ที่เติบโต ณ ริมน้ำนั้นไปแล้ว ดอกไม้ที่คือ ดอกนาร์ซิสซัส เมื่อต้นดอกนาร์ซิสซัสเติบโตขึ้นริมน้ำลำต้นจะโน้มลงเห็นเป็นเงาในน้ำ

ดอกโครคัส (Crocus)

เทพเฮอร์เมส (Hermes) ซึ่งเป็นเทพผู้พิทักษ์คนเดินทางได้ตกหลุมรักบุรุษหนุ่มนามว่าโครคัส วันหนึ่งขณะที่ทั้งสองกำลังเล่นด้วยกัน เทพเฮอร์เมสเป็นต้นเหตุให้โครคัสถึงแก่ชีวิตโดยไม่ตั้งใจ ด้วยความเสียใจเทพเฮอร์เมสจึงแปลงร่างให้โครคัสเป็นดอกไม้ ดอกโครคัสมีผลวดลายเหมือนกับหยดเลือด

บางตำรากล่าวว่าโครคัสเป็นบุรุษหนุ่มที่กลายเป็นดอกไม้เนื่องจากผิดหวังจากความรักที่มีต่อนางไม้ สไมแลก (Smilax)

ดอกกุหลาบ

ตามตำนานกล่าวว่าเทวีคลอริส (Chloris) เทวีแห่งดอกไม้เป็นผู้ให้กำเนิดดอกกุหลาบ

วันหนึ่งเทวีคลอริสได้พบร่างที่ไร้ลมหายใจของนางไม้ต้นหนึ่งในป่า นางจึงแปลงร่างนั้นเป็นดอกไม้ แล้วนางขอให้เทวีโอไฟโรไดทิประทานความงามให้แก่ดอกไม้ และขอ

ให้เทพไดโอนิซุส (Dionysus) ประทานน้ำอมฤต ทำให้ดอกไม้มีกลิ่นหอม พระพายตะวันตก ซิฟิรัสพัดเมฆออกไปเพื่อให้สถานที่นั้นสว่าง และปลดปล่อย และสุริยเทพพอลโลสประทาน แสงสว่างทำให้ดอกไม้บาน ดอกกุหลาบจึงมี คุณสมบัติที่ทำให้เป็นราชินีแห่งดอกไม้

ดอกพีโอนี (Peony)

ชื่อพีโอนีมาจากชื่อของเทพเพียน (Paeon) ซึ่งเป็นเทพแห่งการรักษายาบาล เดิมเพียนเป็นศิษย์ของเทพเอสคลีเพียส (Asclepius) ผู้เป็นเทพแห่งการแพทย์

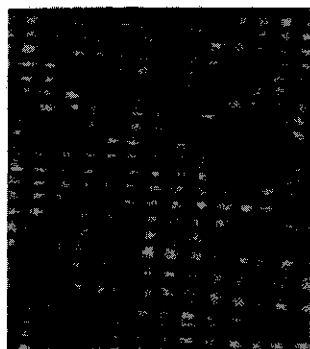
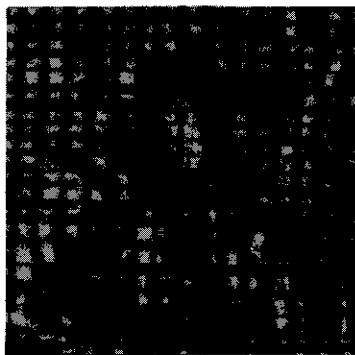
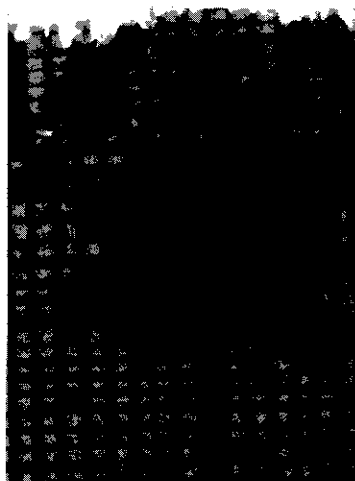
ครั้งหนึ่งเทวีลีโอ (Leto) มารดาของสุริยเทพพอลโลส ได้สอนให้เทพเพียนรู้จักวิธีช่วย ผู้หญิงบรรเทาความเจ็บปวดเวลาคคลอดบุตร โดยใช้รากไม้ชนิดหนึ่งที่เอามาจากเขาโอลิมปัส เทพเอสคลีเพียสจึงไม่พอใจ คิดที่จะมาเพียน เทพซุสจึงแปลงร่างเพียนให้เป็นดอกพีโอนีเพื่อให้พ้นจากการคิดร้ายของเทพเอสคลีเพียส

ในสมัยโบราณดอกพีโอนีใช้เป็นยาที่ช่วยในการคลอดบุตร

ดอกกล้วยไม้ (Orchid)

ออร์คิส (Orchis) เป็นบุตรของแซเทออร์ (Satyr) ซึ่งเป็นสัตว์ครึ่งคนครึ่งม้าผู้เป็นสาวกของเทพไดโอนิซุส

วันหนึ่งออร์คิสได้กระทำการหมิ่นเทพไดโอนิซุสโดยพยายามข่มขืนภิกษุณีระหว่างพิธีบูชาเทพ

ไดโอดไนซัส ออร์คิสจึงถูกสาวกของเทพไดโอดไนซัสฉีกร่างเป็นชิ้น ๆ เมื่อถึงแก่ความตายร่างของออร์คิสกลายเป็นดอกกล้วยไม้ โดยกลีบดอกจะมีกลีบมีรูปร่างคล้ายอันทะ

สรุป

คนกรีกโบราณนอกจากจะมีความสามารถที่จะบอกที่มาที่ไปของสิ่งต่างในโลกแล้ว ยังมีความฉลาดที่จะผ่อนคลายความทุกข์ทางด้านจิตใจของมนุษย์ด้วย จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างดอกไม้กับความสมหวังของมนุษย์ของสถาบันรัทเกอร์ส (Rutgers) แห่งมหาวิทยาลัยนิวเจอร์ซีย์ ประเทศสหรัฐอเมริกา นักวิจัยพบว่าดอกไม้มีความสัมพันธ์กับความสุขของมนุษย์ ดอกไม้เป็นตัวแทนทางด้านอารมณ์ได้ดี โดยที่ดอกไม้ทำให้คนมีความสุขทันทีเมื่อได้รับ ความทุกข์ของผู้ได้รับจะบรรเทาลงและดอกไม้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว เพื่อนฝูงแน่นแฟ้น ดร. ฮาบีแลนด์ – โจนส์ หนึ่งในนักวิจัยของสถาบันรัทเกอร์สกล่าวว่า "... ปัจจุบันความรู้ทางวิทยาศาสตร์ทำให้เราทราบว่าดอกไม้ไม่เพียงแต่ทำให้เรามีความสุข แต่ยังทำให้สุขภาพจิตเราดีด้วย"³

³ Science and Nature Unearth new Insights into Emotional Health, Rutgers Behavioral Study Links Flowers and Life. <http://www.valentine.gr/mythology1.htm> 12/9/2548

บรรณานุกรม

หนังสือ

Hamilton, Edith. 1942. **Mythology: Timeless Tales of Gods & Heroes.**
Mentor Book.

Peroni, Laura. 1990. **Glorious Flower.** New York : Arch Cape Press.

เว็บไซต์

<http://human-nature.com/ep/articles/ep03104132.html> 12/9/2548

An Environmental Approach to Positive Emotion : Flowers

<http://www.aboutflowers.com/happier.html> 12/9/2548

Science and Nature Unearth new Insights into Emotional Health,

Rutgers Behavioral Study Links Flowers and Life.

<http://www.valentine.gr/mythology1.htm> 12/9/2548

รูปภาพ

<http://www.lib.ksu.edu/wildflower/sunflower.html> 22/9/2548

<http://www.paulparent.com/bulbs/bulbs.html> 22/9/2548

<http://www.valentine.gr/mythology1.htm> 12/9/2548

บทคัดย่อ

เทพปกรณัมกรีก : ตำนานดอกไม้

ในเทพปกรณัมกรีก ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกเกี่ยวข้องกับเทพ เทพให้กำเนิดดอกไม้งามเพื่อบรรเทาความเจ็บปวด ความทุกข์ อันเนื่องมาจากความรัก และบรรเทาความชั่วร้าย

Abstract

Greek Flower Legends

In Greek Mythology, all things in Heaven and Earth were linked with the divine powers. Flowers were created by gods to relieve pain from unfulfilled loves and to appease evil deeds.